

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 glđ., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Zakaj se prideluje na Dolenjskem tako malo marelic (aprikoz)?

Med raznimi sadnimi plemeni je marelica, katera se dandanes v sadni trgovini najbolj ceni, prilično najdražje plačuje. To vedó Vipavci posebno dobro, kajti tam že čez deset let marsikdo potegne za marelice več denara, kakor pa za vinsko letino, da si je posestnik večih vinogradov. Da je marelica tako cenjeno sadno plemo, pride od tod, ker se v severnih deželah jako čišla za užitek v frišnem stanu, posebno pa še od tod, ker se v kaj veliki meri potrebujejo marelice v tovarnah za napravo kanditov, ukuhanega sadja in mozega (zolzna). Na Dolenjskem prideluje se pa čuda malo marelic, le sem ter tje se vidi kako drevo speljano preko hišne stene v podobi špalirja.

In zakaj se na Dolenjskem tako malo marelic prideluje? No nekateri pravijo, marelice storé pri nas le preko sten na špalirjih dobro ne pa na prostem. Drugi pa trdijo zopet, „i čemu jih bomo pridelovali, saj jih ni mogoče v denar spraviti“. Eno kakor drugo pa ni istinito. Da na Dolenjskem marelica le na špalirju preko stene vspeva, to je raste in sad dozori, je sicer splošna, toda popolnoma napačna misel. Ako bi Dolenjci v gorke južne lége, posebno v vinograde marelice sadili, vspevale bi gotovo prav dobro. In zakaj bi pa ne, saj zahteva marelica vendar manj gorkote kakor pa na primer vinska trta in breskev; ena kakor druga stori pa na Dolenjskem prav dobro. Da istina je tudi to, da imajo na Spodnjem Avstrijskem veliko bolj oestro podnebje, kakor ga imamo mi, (kraljevina na primer tam ne dozori) pa marelic imajo Dolnji Avstrijci vse polno in sicer jako finih. Zakaj bi torej pri nas ne rodile čisto na prostem? Nič se bati, vspevale bodo prav dobro, le saditi jih je treba. Da bi se pa marelice ne mogle na Dolenjskem v denar spraviti, tudi ni res; kajti jaz čujem, da so vsako leto, kar jih je, jako drage, in da se jih nikdar toliko niti ne more vdobiti, kolikor se

jih zahteva po mestih, in da se morajo vsled tega dovažati iz Vipave.

Pa zaradi same domače potrebe bi jaz marelice niti tako gorko Dolenjcem ne priporočal, ampak zaradi izvaževanja. Pa, kam jih bomo izvaževali, saj nimamo železnice? mi morda odvrne ta ali uni. Jaz pa rečem, da železnico bomo gotovo enkrat dobili, in vedno boljše je, da je ne pričakujemo z praznimi rokami. Sicer pa lahko leta in leta še na železnico čakamo, med tem časom pa marelice na kolih izvažujemo. Ježice se iz Dolenjske izpeljuje, in vendar koliko niso one manj vredne, kakor bi bile marelice? Za to kar nič se ne obotavljajmo pridelovati marelice. Precej prihodnjo spomlad nakopljimo okolo naših češpelj sajenic, zasadimo jih na dobro prekopen svet lepo v vrste kakih 50cm. debelca od debelca, ogradimo jih, in počakajmo eno leto, na kar jih bomo požlahtnili s cepiči pravih dobrih mareličnih vrst.

Dobre vrste bi bile pa za Dolenjsko tiste, katere imajo lep debel sad, in kar je poglavitna reč, katere prav zgodaj dozori. Take vrste bi bile zgodnja klosterneburška in pa Šio-marelica. Cepiči teh dveh vrst se bodo dobili lahko v vsakem številu v deželni kmetiški šoli na Grmu. Kakor hitro bomo enkrat Dolenjci dosti marelic imeli, razglasilo se bode to po tujih (nemških) časnikih, in kupci bodo kmalo prišli. Kadar bode v Vipavi in tudi drugod dosti tega sadu, prodajali bomo po ceni. Kadar bi imele biti marelice pre po ceni, zmetali jih bomo v kadi, in naredili iz njih izborno fino žganje. Kadar bodo pa drugod slabo obrodile, pri nas pa dobro, o takrat bomo pa mi moževali in drago prodajali. Torej le s korajžjo se lotimo marelic!

Razun marelic lotiti bi se morali pa še nekega plemena sadja v veliki meri, in to bi bili ringloti. Ringloti prodajajo se prilično ravno tako dobro kakor marelice, da marsikako leto še veliko boljše. Ker pri nas na Dolenjskem navadne češplje tako dobro obrodijo, obrodili bodo gotovo tudi ringloti. In ako bi se jih v gotovih letih ne moglo po sprejetni ceni prodati, napravili bi iz njih slivovko, tako fino, kakoršno češplje nikdar ne

dadó. Naberimo toraj prihodnjo spomlad češpljevih sajenic tudi za podlago ringlotom! R. D.

Kako je z živinorejo na Dolenjskem.

Kranjska dežela ima v primeri z drugimi deželami še dosta premalo živine. Dolenjska je pa še posebej v marsikaterem obziru gledé živinoreje na slabšem od gorenjske strani. Kónj ima Gorenjsko več nego Dolenjsko, a prešičev ima pa dolenjska stran več. Najmanj goveje živine je pa z ozirom na celo našo deželo v črnomaljskem, novomeškem, kostanjeviškem in krškem okraju. Temu je seveda to vzrok, ker je v teh krajih vinoreja v prvi vrsti doma. Konjereja je vendar še precej zastopana v krškem in novomeškem okraju, dasiravno so vsi okraji na Gorenjskem boljši od teh.

Za svinjorejo sta pa imenovana okraja, zlasti pa še Kostanjevica, prva na Kranjskem. V teh okrajih se prideluje dokaj koruze in krompirja, s katerimi spitaajo prešiče. Premalo bikov imajo v črnomaljskem okraju, v velikolaškem, v kočevskem, trebanjskem, radeškem in dr. Zato je v teh krajih še precej slabo z govedorejo. Na 100 prebivalcev pride v črnomaljskem okraju le 35 goved, v krškem na 100 ljudi samo 33, v kostanjeviškem tudi le 35, v mokronoškem 37, v novomeškem 38; v kamniškem okraju pa pride na 100 ljudi 62 krav. Vprežne živine, volov je v primeri vendar naj več na Dolenjskem; na Gorenjskem dosta menj, ker ondi poljska dela s konji opravljajo. Mlade živine pa na Kranjskem dosta izredé; v tej zadevi se odlikujejo zlasti trebanjski in ribniški okraj, a prekosita ga vrhniški okraj in Kranjska gora. Krav ima cela dolenjska stran 29 tisoč, gorenjska pa deset tisoč več.

Veselo je to, da se je število živine pomnožilo od predzadnje do zadnje štetve, največ na Gorenjskem, potem na Dolenjskem, pa tudi na Notranjskem nekoliko. Na Dolenjskem se je bilo število goveje živine pomnožilo v litijskem, zatiškem in žužemberškem okraju. V črnomaljskem pa žalibog zmanjšalo, kar je jako obžalovati, ker vlada v tem okraju že itak velika beda, v tem okraju je namreč veliko škodovala živinska kuga, ki je tukaj razsajala. Nimajo ondi veliko travnikov in pašnikov, pa nekaj vendar. Tudi ni še tamo veliko govedi boljše vrste. Naj po „Kmet.“, kjer je g. Povše obširno pisal o živinoreji, podamo še one dolenjske okraje, v katere je po kmetijski družbi prišlo v teku zadnjih let boljše goveje plemé. Prišlo je v okraje:

Litija 6 muricodolskih bikov, 2 muricodolskitelici, 1 belanski bik in 2 belanski telici; Zatičina 13 muricodolskih bikov, 3 muricodolske telice, 1 belanski bik in 2 belanski telici; Treb-

nje 3 muricodolski biki in 8 muricodolskih telic; Radeče 5 muricodolskih bikov, 1 muricodolska telica, 4 belanski biki in 1 belanska telica; Krško 10 muricodolskih bikov in 14 muricodolskih telic; Kostanjevica 2 muricodolska bika in 3 muricodolske telice; Rudolfovo 17 muricodolskih bikov in 10 muricodolskih telic; Mokronog 2 muricodolska bika in 3 muricodolske telice; Metlika 4 muricodolski biki, 1 muricodolska telica in 3 belanski biki; Črnomelj 1 muricodolski bik; Kočevje 9 muricodolskih bikov, 3 telice in 3 belanski biki; Vel. Lašče 3 muricodolski biki in 2 muricodolski telici; Ribnica 7 muricodolskih bikov in 2 muricodolski telici.

Res je, da so okraji, ki so le malo plemenjakov dobili, sami krivi, vendar mora modro postopanje vedno jemati v poštev poleg revščine tudi maloskrbnost ljudstva, katero se skuša prav z darili odpraviti!

Upajmo, da bo naša kmetijska družba se tudi na te zanemarjene okraje ozrla in poskusila tudi ondot živinorejce k boljšemu dovesti!

Povdarjal sem, pravi g. Povše, da se vendar le še nekaj zamore doseči v črnomaljskem okraju, ako je le dobra volja, pravi navod in vstrajnost, in dandanes, ko je edina še živinoreja, ki se še splačuje gospodarjem, treba na to neumorno delovati, da se ta zboljša, posebno pa v takih okrajih, ki so tako slabo oskrbljeni z dobrimi cestami, ki so skoro dan hoda oddaljeni od železnic, tako, da je za nje le živina, ki more peš hoditi daljne poti, še kaj vredna. Domoljubi v črnomaljskem okraju pa naj ne obupajo, saj je celó tužna Čičarija za 23% napredovala v številu goveje živine.

Pa tudi drugi okraj naj pomnožijo govedorejo ter odločijo v to en del njiv za pridelovanje dobre umetne krme (detelje, vsejanih trav, zelene koruze, krmenske pese itd.), ker pri današnjih razmerah more naš kmetovalec le še v živinoreji najti rešitev. Z radostjo pa moram tudi priznati, da se je govedoreja na Kranjskem v preteklem desetletji ne le po številu, ampak tudi po kakovosti in dobroti zboljšala. Denarna podpora katero je kmetijsko ministerstvo po naši kmetijski družbi razdelilo po deželi, je gotovo obilno dobrega povzročila, in ko bi bile vse državne denarne podpore tako vspešno porabljene, gotovo bi postal tudi jaz iskren zagovornik takega postopanja. Da bi naši živinorejci le vstrajno in vedno po določeni poti napredovali in na to delovali, da bi posamezne pokrajine še to dosegle, da bi bila vsa goveda enakolična. Kako je to lepo pa tudi za kupčijo koristno, da se nahaja v širni pokrajini le goveda ene vrste. Tako n. pr. ima cela belanska dolina le cikasto živino, ves gorenji Štajer le sivo muricodolsko goved, ves Pincgav le pincgav-

ske cike. Uže sedaj prihajajo kupci iz Italije in Nemčije, posebno iz Bavarskega, po našo goved, in ko bi našli trge z lepo enakolično živino, zagotovljeni smemo biti, da bi več jih prihajalo na naše trge. Sedaj se bliža taki enokoličnosti le Gorenjsko, krog Ljubljane je vse polno mešanice; poleg sivke, plavka, poleg te dima, poleg te črna itd. celó v enem hlevu se take razlike nahajajo. Posebno krog grajščine Fužinske se taka razlika nahaja. Silno je prav ta grajščina pripomogla, da se dokaj lepih goved v okolici nahaja.

O delovanji letošnjega deželnega zbora z ozirom na dolensko stran moramo še sledeče poročati:

Dr. Samec poroča v imenu gospodarskega odseka o prošnji več posestnikov iz Mrtvic, Gornjih in Spodnjih Skopic glede topničarskega strelišča. Poročevalec pravi, da ima vojaški erar pravico razvlastiti taka vežbališča, torej bi bilo priporočati, da se z lepa dotične občine pogodijo s c. kr. erarjem. Predlaga pa, da naj se dotična prošnja izroči c. kr. vladi s tem, da naj se ozira pri obravnavah na koristi posestnikov.

Poslanec Pfeifer pravi: Da si slavna zbornica napravi neko podobo o prostoru za strelišče poleg Krškega, bi jaz o tem strelišči približno navajal primer, če bi se namreč streljalo pri Vižmarji proti Šmartnemu ob desnem bregu Save.

V tem slučaju postavim posestniki iz Ježice, če imajo ob desni strani Save in tudi onkraj svoja posestva, ne bi mogli mej streljanjem, to je od 6. ure zjutraj do 2. ure popoldne svojih parcel obdelovati, pa tudi do svojih onkraj Save ležečih posestev ne bi mogli priti po najkrajši bližnji poti čez Černuški most, ampak po daljnih zamudnih ovinkih bodi si čez Vižmarski most ali pa čez Šmartenski brod.

Ravno tako imajo kmetje iz Skopic, Mrtvic, Viher, Bregov in Drnovega posestva ob desni Save in tudi onkraj Save, do katerih je najkrajša pot preko strelišča čez Brežanski brod, mej streljanjem bo ta najkrajša pot zaprta in bodo morali kmetje le po daljnih ovinkih priti do svojih parcel, tedaj mnogo dražega denarja zgubiti; tudi paša v vrbini bo morala prestatiti mej streljanjem, ravno tako bo mnogo zaprek glede napajanja živine na Savi, zlasti če bi se vodnjaki v poletnem času posušili.

Kmetje pravijo: Mi se nikakor ne ustavljamo prepustiti svoje parcele vojaški oblasti za strelišče, ali mi zahtevamo pravično odškodnino, da naše gospodarstvo škode ne trpi; če se bo namreč po zahtevanju cesarske oblasti samo od parcele do parcele na podlagi katastralnega dohodka odškodovalo in ne ozir jemalo na prikrajšanje paše, težave napojanja, zaprta pota itd., mora naše gospo-

darstvo propasti — kajti gospodarski red se ne da predruščiti, zjutraj moramo živino pasti, potem napajati itd., vse to ne bo mogoče zavljo streljanja in tedaj nam gre odškodnina ne samo od parcele do parcele, temveč tudi za to, če živine ne moremo pasti, ampak jo moramo v hlevu rediti, če živine ne moremo v Savi napajati in le po ovinkih do naših družih posestev hoditi, kar naklada našemu gospodarstvu mnogo težav, stroškov in zamude časa.

Kolikor je meni znano, ima večina kmetov iz imenovanih vasij svoja najboljša posestva na prostoru oziroma preko strelišča in tudi direktno najkrajšo pot preko tega, če hočejo dospeti do svojih parcel ob Savi — ostale proste parcele zunaj strelišča so večinoma peščene in slabe, tako da se bo kmet iz prihodka teh parcel komaj preživel, davke pa težko zmagoval.

Tedaj prošnjo imenovanih kmetov toplo priporočam visoki vladi, da se odškodnina ne izvršuje samo od parcele do parcele na podlagi katastralnega dohodka, ampak da se tudi ozir jemlje na vse zapreke in težave, ki nastanejo vsled strelišča pri celotnem gospodarstvu omenjenih kmetov.

Ko je še dr. Štrbenec v tej zadevi govoril par besed, vsprejme se gospodarskega odseka nasvet in privoli se za preložitve okrajne ceste čez Vagensperg deželna podpora 2000 gld.

V imenu finančnega odseka poroča poslanec Murnik o samostalnem predlogu profesorja Šukljeja glede deželnega doneska za zgradbo dolenske železnice in predlaga, da se dotični predlog s pristavkom vsprejme, da ima deželni odbor potrebno poizvedovati in preiskovati v sporazumljenji s konsorcijem, ki se je sestavil za dolensko železnico, ter o vsem v prihodnjem zasedanju deželnemu zboru poročati.

Dr. Vošnjak poroča o prošnji okrajnega cestnega odbora ribniškega, da bi se mu dovolila podpora za štiri cestarje, da bi se odpravila mitnica Pod Klancem in bi se odvezal doneskov za Turjaško cesto in nasvetuje: 1. Okrajnemu cestnemu odboru ribniškemu dovoli se za l. 1887 za plače 4 cestarjev, katere je vzeti v službo, podpora iz deželnega zaklada v znesku 600 gold. 2. Prošnja istega cestnega odbora, da bi se za l. 1887 odvezal doneska, katerega je dolžen po deželnozborskem sklepu z dne 14. januarja leta 1886 plačati za vzdrževanje Turjaške ceste in pa, da bi se potrebno ukrenilo, da se opusti mitnica Pod Klancem, izroči se deželnemu odboru, potem ko se je poslanec Pakiž toplo za to prošnjo potegnil.

Po nasvetu gospodarskega odseka dovolijo se priklade sledečim cestnim odborom:

I. Okrajno-cestnemu odboru črnomeljskemu in ribniškemu se dovoli, da sme l. 1887. v svo-

jem cestnem okraji pobirati 15% priklado na vse neposredne davke z izrednim nakladom vred v ta namen, da se pokrije v proračunu za l. 1887. izkazana potrebsčina.

II. Deželni odbor se pooblašča, da dovoli: 1. okrajnemu cestnemu odboru žužemperškemu pobiranje 15% priklade; toda še le potem, kadar bodo načelnštva teh odborov prošnje za dovoljenje priklad dopolnila z dokazi o izvršenem razglašenju dotičnih sejnih sklepov.

Poročilo o prošnji občin Ajdovica in Dvor za uvrstitev občinske ceste mej Vrbovcem in Dvornom mej okrajne ceste, izroči se deželnemu odboru.

Poslanec Detela v imenu finančnega odseka poroča o zgradbi mostu čez Savo pri Dolu, za kar so vložile ob Savi ležeče občine prošnjo za podporo. Prošnji pa ni pridejan noben načrt, tudi ne proračun, koliko bo de troškov. Treba bo de, ker ima tudi cestni odbor svoje predloge staviti, mnogo poizvedovanj. Prošnja se izroči deželnemu odboru, da bo de natančneje poizvedel in o svojem času deželnemu zboru o tem poročal.

Dr. Samec poroča v imenu gospodarskega odseka ter nasvetuje:

„Občini Dolenja Podgora okraja črnomeljskega dovoli se za leto 1887. za občinske potrebsčine pobiranje 35% in za napravo zaklade za zgradbo ljudske šole 35%, toraj vkup 70% priklade od vseh direktnih davkov z izvanredno doklado“.

„Občini Kostelj dovoli se za župnijsko občino Fara za l. 1887 v ta namen, da se deloma pokrijejo troški zgradbe farovža pri Fari, pobiranje 100% priklade od vseh neposrednih davkov z izredno doklado vseh v župnijsko občino Fara vfaranih“.

Poslanec Hren poroča o prošnji Osilniške občine, da bi se tam zopet namestila žandarmerijska postaja in nasvetuje, da se ta prošnja s toplim priporočilom izroči c. kr. vladi. Vsprejeto.

Poslanec Faber poroča o prošnji občin Grahovo, Martinjak in Žerovnica, da bi se pridružile Loškemu sodnijskemu okraju. Ta prošnja se po deželnem zboru gorko priporočena izroči c. kr. vladi, da jo usliši.

Prošnja za uravnavo Mirne se po toplem priporočilu poslanca dr. Papeža izroči deželnemu odboru, ravno tako prošnja krške požarne brambe.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Državni zbor si prizadeva za nekatere dobre postave; ali sklenilo se doslej še ni kaj posebnega. Godi se podobno, kakor če kdo voz naprej vleče drug pa nazaj: naši poslanci se trudijo, ali nemško liberalni nasprotniki jih ovirajo. Veselo za nas je,

da so se jeli najhujši naši nasprotniki med seboj bítí. Imajo med seboj posebno zvezo, ki hoče Slované utopiti v žlici vode — gleda pa tje v Prusko — in ravno ti so se grozno sprli; par najhujših petelinov je vže bežalo. Prav tako! Več ko jih beži, bolje za nas! — Obravnaval je doslej državni zbor postavo o delavskih zbornicah, kako bi se vstanovile za delavce bolniške zakladnice i. t. d.

Dovolil je državni zbor pri nas (12 milijonov in 11 tisuč gld.) za oboroženje črne vojske; ravno tako je v ta namen dovolil vse tudi ogrski državni zbor. To je lepo; vidi se, da smo vsi edini, kadar gre za varstvo države.

Danes se snidejo delegacije, t. j. poslanci od nas in iz Ogrskega, da dovolijo potrebni denar za oboroženje, ako bi se vojska pričela.

Pa bo de li res vojska? To ravno toliko vemo, kakor ti, če staviš v loterijo: mogoče ali pa tudi ne. Vse države se oborožujejo, ker se vse vojske boje. Vse pa želé miru, zato upamo, da se bo de ohranil. Vendar pa nikakor ni nemogoče, da spomladi ne pozdravi pok iz topov. Ako se to zgodi, bomo mi Avstrijci storili svojo dolžnost.

Korošči so dobili za škofa nekega g. Kana iz Gradca, ki je rojen nemšk Korošec, pa ne zna nič slovenskega. Žalostno, kako bo de govoril z ljudmi, ko jih ne ume! — Korošči so vsled tega, in pa ker so se na Dunaju v koš vrgle prošnje za slovenske šole, kar obupani. Bajе ne mislijo voliti poslanca v državni zbor. To bi bilo kaj napačno: če me kdo zgrabi, se bom branil! Kdo je tako nespameten, da bi djal: le zakolji me, ako mu kdo nož nastavi na vrat?! Drugi Slovenci jim prigovarjajo, naj bodo srčni ter naj storé, kolikor morejo. Tudi Korošcem se bodo vremena zjasnila.

Katoliško šolsko društvo na Dunaju kaj napreduje. Bog daj, da bi zavilo vrat nemškemu „šulferajnu“, ki dela zoper vero in narodnost našo!

Na Madjarskem jim gre tako slabo z denarjem, da je groza. Denarni minister je odstopil. Toda gotovo je, da tudi novi ne bo de mogel iz vleči voza iz globočega blata.

Avstrija in Rumunija se še vedno niste pogodile, kako bo de z izvažanjem naših in dovažanjem rumunskih pridelkov. Škodo imate obe dve države.

Kaj je novega po širokem svetu?

Bulgarija! — Kaj naj pišem od nje? — Povem vam, da je z Bulgarijo ravno tako, kakor če se zavali iz griča velik kamen na cesto tik posestva sitnega soseda. Kamen je vsacem na potu — ali izogiba se ga, kolikor more, češ, kaj ga bom spravljal s pota, pohodil bi morda sosedovo polje — in jezo bi imel ali pa še kaj hu-

jega. Bolgarski sosed Rus se grdo drži — druge vlade se mu nočejo zameriti: — zato leži ta kamen še zmeraj na cesti! — Ali ne godi se dobro Bulgarom: vse se zadeva vanje. Od zunaj strah, doma imajo pa zarote. Ubogi Bulgari!

Govorilo se je mnogo, da se **Črnogorci** oborožujejo za vojsko. Pa menda ne bode tako hudo; saj sami pravijo, da ni res. Mogoče pa je, da imajo tudi Črnogorci jezik za te, da resnico prikrivajo.

Med **Nemci** in **Francozi** je vse grozno napeto: vendar se sploh še upa, da precej ne bode vojske — se ve da če spomladno solnce krvi ne ogreje preveč.

Ali **Rusi** so zadaj. Doslej se je vedno mislilo, da bodo Rusi pomagali Nemcem, ako se vname vojska, a zadnji čas se kaže drugače. To ravno bode menda Bismarku in Prusom ohladilo prevroč kri.

Pri novih volitvah je nemški kancelar Bismark zmagal. Novi poslanci mu bodo dovolili povečanje vojske za sedem let. Bode li to utrdilo Nemčijo za vselej, je pa drugo vprašanje: cesar Viljem je star 90 let — in po njegovej smrti bode skorej gotovo marsikaj drugače. Tudi pri Nemcih ni nič večnega doma. — Pri volitvi je gledal mogočni Bismark zlasti na Poljake in pa Alzačane ob Francoskem — pa zastonj: pokazali so mu, da zanj ne marajo.

Rusi so obhajali te dneve kaj slavno spomin 50letnice smrti svojega imenitnega pesnika Puškina. Lepo od njih! Narod ki ne slavi in ne spoštuje svojih slavnih mož, ni vreden, da jih ima

Piše se nam:

Uršnasela, fara Toplice dné 17. svečana 1887. — Gotovo drage „Dol. Nov.“ iz tega kraja redko kedaj kako sporočilo dobite. Toda sedaj mi daje povod k temu sporočilu nagla smrt dragega prijatelja Janeza Jakše, posestnika. Zadel ga je mrtvoud 9. dan svečana, da je precej prišel ob glas in tudi kma'u izdihnil svojo draga dušo. Bil je že čez 70 let star, pa še trden in čvrst. Ranjki ni hodil nikjer v šolo; bil je pa zelo moder, kajti imel je zdravo pamet. Prevzel je bil po svojem očetu kmetijo z $\frac{1}{4}$ zemljiščem in hišo z vinogradom. Oče mu je bil cerkovnik, pa si je z varčnostjo in pridnostjo toliko prihranil, da si je zemljišče kupil. Ko se je oženil z Jero, sta prav lepo živela, pa Bog jo je k sebi vzel kmali potem, ko mu je sinka Janeza porodila.

Oženil se je vdrugič. Živela sta prav srečno, pridno obdelovala polje, lepo redila živino, pa tudi čebelaril je ranjki izvrstno. Ker jima je Bog zakon obilo blagoslovil, skrbela sta, da sta

nakupila še sveta, izdelala njive, košenice itd. Trudila in delala sta, kakor se spodobi, in imela vsega dovolj. Ranjki je djāl večkrat, imamo obilo dela pa tudi jela. Svoje stariše sta spoštovala in jim nič zapirala. V pričo mene je rekel nekđaj svojemu očetu ranjki Janez, ki so bili rajše pri vinogradih na „Makutah“ ker niso radi poslušali otročje godbe v zibeljki: „Če bo zaprto, ko pridete domov, pa razbite. Vam se ne bo nobena reč zapirala“. Tudi ključ na „Makutah“ od zidanice so zmiraj imeli, in ni ga vzel nikoli saboj. Zato je bil pa pri hiši blagoslov božji.

Ranjki je dal svoje otroke izšolati. Starši sin od prve žene je dovršil v Rudolfovem 6. latinsko šolo ter je sedaj v službi pri železnici. Tudi druge je dal podučiti, kajti prevedel je, da je treba otroke dobre odgojiti in podučiti, če bodo prav kmetovalci. Rekel je večkrat, kako mu je žal, da ni hodil v šolo, češ, da bi se bil izučil za kaj posebnega. Skrbel je potem za otroke, ko so odrastli, da so imeli pa tudi dela dovolj. Ni jim pustil pohajkovati. Pustil je pa tudi, da so si dečki kakšne ovce, dekleta pa kokoši ali prašičke redile, ter tako kateri krajcar prislužile, kar je bilo pač lepo od ranjcega. Otrok je bilo devet: 3 dečki in 6 deklic, ki so večinoma preskrbljeni.

Ranjki je znal vsako reč prav obrniti. Domače orodje in vozove je le sam izdeloval, da ni bilo treba plačevati. Vinograde je obdeloval prav dobro in umetno, če je kateri delavec pri njemu slabo delal, ni ga več prosil. Grubal je trte naj rajši sam, — pa on je tudi vinograde gnojil vsako leto na drugem kraju. — Zato je imel pa tudi zmiraj obilno dobrega vina, s katerim je kaj rad postregel zlasti nam študentom ob počitnicah (Konec sledi.)

Od Belecerkve 21. svečana. — Naša fara je sedaj majhna, a bila je nekedaj zelo obširna; kajti mati je menda sedanjih 6 drugih fará. Stara je nekaj nad 800 let. Razteza se čez 12 vasij in ima 4 podružnice. Sedanji župnik čast. gosp. Matija Videmšek pa to malo faro, ki šteje nekaj nad 1100 duš, tako lepo vodijo, da jih vse hvali. Veliko so vže nakupili in popravili pri cerkvi ter prenovili mnogo v farovži, pa nam niso naložili zato nobenega bremena. Besedo božjo nam oznanujejo jako lepo in goreče, in viditi je tudi, da vsaki dan nekoliko ljudi pristopi k božji mizi.

Preskrbeli in naprosili pa so nam ta naš g. župnik še posebno veselje: bil je tukaj sveti misijon, ki je trajal od 12. do 19. t. m. Vdili so ga trije misijonarji velečastiti gosp. Lazaristi iz Ljubljane pod vodstvom gospoda Superiorja J. Böhm-a s tako gorečnostjo, da se je

tako razglasilo, da so dohajali ljudje iz 6 fará k tej slovesnosti. Ker je cerkev majhna, je bila taka gnječa, da še sveče niso hotele goreti, dokler se niso vrata in okna odprla.

Srčna zahvala bodi g. misijonarjem za njih brezplačno prizadetje, ter tudi gorečim g. spovednikom. Bog plati!

Izpod Gorjancev. — Zakaj pešajo dolenski kmetje? Brali smo v „Dol. Nov.“ v prvem in v drugem letniku vsakovrstne reči — in tudi od kmetskega stanu, kako vsakdo toži le slabo; kako veliki so kmetski dolgovi, da je malo kmetov, ki bi imeli čist grunt. Vzrokov zato imamo dovolj in jih ne moreme prešteti. Mislim, da prvi in največi vzrok je, slabe letine in tudi velike dote, ktere stariši dekletom in fantom izgovarjajo, veliki poboljški, ktere stariši pridržé sebi, velike ohceti, vsake vrste jedi in draga oblačila.

To škoduje veliko domačim in povabljenim. Zadolže se jako, potem pride prepír, preklinjevanje, tožarijo se za doto in živež. Nekteri mladi kmetje radi kvartajo in kegljajo in stavijo v loterijo. So, ki gredo le zavolj stave na trg ali v mesto in se tudi za vsako naj manjšo reč tožarijo, ki so po eden, dva, tri dni pri sodnji — doma je pa vse narobe. Hlapci, deklet, posli so jako dragi in nevbogljiivi, v obleki pa ošabni; kmečki rokodelci jim ne zna narediti nobene reči več. Vsi bi radi le gospode in gospodične posnemali v obleki, jedi in pijači. Vsak in vsaka hoče le kaj finega, novega, kar drugi nimajo — denar naj bode kjer hoče — če prav niso fronki plačani. Velik vzrok ubožtva so tudi veliki interesi, ktere revni kmetje bogatim obetajo. Dolgovi rasto in rasto dan za dnevom, tako da je več dolga, kakor je vse vredno. K temu pridejo še velike soseskine priklade, ki jih v prejšnjih časih ni bilo.

To so nektóre rane, ktere sem zapisal, ker vem, da so resnične. Želim pa, da se ne bi nikomur zameril.

(Dostavek vredništva.) G. dopisnik ima pač prav. V marsičem bi si naši ljudje lahko pomagali — zlasti tudi pri „ohceti“. Znano nam je, da je imela dolenska nevesta celih 20 goldinarjev dote — ali ohcet je trpela štiri dni. Kolika nespamet. Gorenjci imajo več denarja — pa ohcet ni nikoli na dveh krajih — in ne trpi z lepo več kakor eden dan.

Domače vesti.

(Premembe.) Gosp. Fran Kalan gre iz Zgornjih Sušic za učitelja na Čatež pri Zaplazi. Učiteljica v Boštanji je postala gospodična Šmitek iz Bohinja. — Č. gosp. J. Mrvic,

kaplan v Kranji, je dobil Stopiško faro, č. g. J. Zbašnik je postal stalni župnik v Topli rebri. — Iz Krškega je šel za učitelja na realko v Gorici meščanski učitelj Ferdinand Seidl, ki je bil v prvem mestu kaj dober učitelj, in je pomnožil učne pripomočke za prirodopis z živalimi, tiči, ribami, hrošči, rastlinami, rudninami itd. G. Seidl je izvrsten v znanstvu za vreme in podnebje. Pomogel je bil tudi posojilnico v Krškem osnovati. — G. Avg. Kette, sodnijski pristav, gre iz Loža v Kočevje.

(Podružnico sv. Cirila in Metoda) nameravajo v Krškem osnovati; vstanovni zbor bode v nedeljo 6. marca v bralnem društvu.

(Izobraževalni tečaj) za ljudske učitelje v kmetijstvu bode od 7. do 27. avg. t. l. na vinorejski šoli v Grmu.

(Poštna zveza) je bila v novem letu vpeljana od Mokronoga do Sevnice, torej imajo Mokrončani zvezo z železnico.

(Vinograd) za vinorejsko šolo v Grmu izbirala bode posebna komisija deželnega odbora.

(Sadjerejski odsek) je ustanovila kmet. podružnica v Boštanji, ki je tudi prosila, da bi se ji dal učitelj, ki bi podučevanje v sadjereji prevzel.

(Zidanje novega šolskega poslopja) v Podzemlji, ki bode stalo 7100 gld., oddalo se bode po dražbi 5. marca v Podzemlji.

(Posojilnice v Metliki in Črnomlji) razpošiljate račune o svojem delovanju za pretečeno leto. V Črnomlji so imeli skupnega prometa 54.575 gld. 32 kr., društvenikov je bilo 226, ki so vplačali 581 deležev; kar se prijetno bere, je, da društvo ni prišlo v potrebo, da bi moralo kakega dolžnika tožiti. — V Metliški posojilnici je bilo vplačanih 511 deležev po 18 for. skupnega prometa pa je 163.629 for.

(Vojaški nabor) bo v Litiji 11. marca, v Ljubljani 12. marca, v Krškem 16. marca, v Rudolfovem 28. marca, v Črnomlju 12. aprila, v Kočevju 18. aprila, v Ribnici 22. aprila, v Vel. Laščah 25. aprila. — Prvi dan bo vselej oproščenje, naslednje dni pa nabor.

(V črno vojsko) spadajočih mož šteje novomeško okrajno glavarstvo 8279.

(Meščanska godba) v Rudolfovem oziroma nje ravnateljstvo je imelo zbor 2. svečana t. l., pri katerem je bil za načelnika zopet izvoljen gosp. Franjo Kastelic star., trgovec in posestnik. Želeti bi bilo, saj imamo izvrstnega kapelnika, da bi pod novim vodstvom tudi slišali večkrat kaj novih komadov — na izbiro jih ima vodstvo dovolj. — Prepričani smo toraj da se bo gospod kapelnik potrudil, nam kaj novega prinesiti, ako je mogoče. (Več prijateljev godbe.)

(V Kostanjevici) je razpisana služba kancelista pri okrožnej sodnji.

(Silno hud mraz) smo imeli 18. in 19. februarja, bilo je okoli 19 stopinj pod ničlo. Ta mesec je bil hud mraz celó na Laškem. V Rimu je šel sneg, ko ga ondi že 40 let niso videli. Še celó v topli Španjski, kjer je po leti neznosna vročina, je bil ta mesec velik mraz.

(Pogorelo) je deželno gledišče v Ljubljani do tal, in le gole stene še stojé. Vzrok ognja je neznan. Ondotna požarna bramba s pripomočjo vojakov je imela mnogo truda, da se ji je posrečilo sosedno hiso ubraniti. Dežela bila je zavarovana za 84 tisoč goldinarjev.

(Smreka je ubila) P. Namestnika, ko jo je nedavno posekal s tovarišem ob cesti proti Sevnici.

(Mrtvega našli) so onega kovača, o katerem smo že povedali, da ga je na večer pred novim letom zmanjkalo. Utonil je v potoku nad Prečino, kjer se hosta začinja. Našel ga je Janez Markovič iz Cegelnice.

(Pust) je bil hvala Bogu letos pri nas prav miren. Srčno nas veseli, da nismo videli po ulicah grdih, pohujšljivih šem kakor prejšnja leta. Pač pa se je predpust veselo slavil po družbah — morda še malo preveč! Krasna je bila pustna veselica, zlasti v tukajšnji čitalnici.

(Tat, jud Diamant), ki je v Ljubljani ukrad 45.000 gl., je pri izpraševanju napal preiskovalnega sodnika g. Hočevarja rekoč: „Daj mi denar nazaj!“ Gospod je pozvonil — in štirji možje so imeli dovolj opraviti, da so oblekli Diamanta v prisilni jopič — obleko, — ki mu pač ne bode več pustila stegati rok po svojem sodniku.

(V Metliki) je bilo l. 1886. zaklano in prodano: 255 volov, 89 krav, 354 telet, 80 koz, 30 kozličkov, 33 ovac, 54 jagnjičkov, 275 svinj. Skupaj 1170 glav.

Razne vesti.

* (Kako močne so v vojski evropske države?) Naša država ima ravnokar v mirnem času vojakov 187.000 mož, ob vojskinem času nekako 800.000 mož stalne armade, z rezervisti in brambovc pa 1,280 000 mož, ter nekaj čez štiri milijone črnovojnikov. V Nemčiji šteje stalna armada v mirnem času 449.355 mož, v boj pa jih lahko postavi 2,595.581 mož, lahko še s 3,000.000 črnovojnikov podpré. Nemška skupna moč znaša okoli šest milijonov oboroženih mož. Ruska oborožena moč znaša v mirnem času 890.000 mož, v boj lahko pošlje 2,924.000 mož, črne vojske ima pa, kakor pravijo, 7,568.000 mož. Vsega skupaj toraj 11,382.000 mož. Francozom čuva mir 523.283 mož, ki se v vojnem času na 2,172.000 mož pomnožijo in lahko tudi še z 718.000 možmi črne vojske podpró, tako da bi imela Francija vsega skupaj 3,522.000 oboroženih junakov na razpolaganje. Reci-mo sedaj, da bi se res napravil tisti veliki evropski boj, ki že dolgo časa po listih straši in bi šla Fran-

cija v zvezi z Rusijo z 15,000.000 možmi nad Nemčijo, kateri bi v tem slučaju morala Avstrija na pomoč priti. Recimo, da bi nas ob enem Rus prijel, ter bi moralo vse na vojsko, kar je za to sposobnega, koliko bi imeli vojakov na razpolaganje? Rekli smo, da jih imamo vseh skupaj blizo šest milijonov in Nemčija enako tudi nekako šest milijonov obe skupaj toraj blizo dvanajst milijonov. Razlika med približnimi šestnajstimi milijoni Francozov in Rusov, ter dvanajstimi milijoni Avstrijcev in Nemcev ni težka; se vé, da zmaga ali zguba vojske ni vselej navezana na število vojakov. Jasno pa je iz teh števil, da je velika evropska vojska v tem smislu in tej velikosti naravnost nemogoča, ker bi je Evropa niti prerediti ne mogla. Le pomislimo, od kod se bo denar in živež jemal, če bi moralo vse pod orožje?

* (Grozen potres) so imeli 23. pr. m. na Francozkem v mestih Tulon, Kani, Avinjon, Nica, Bassež. Dimniki so padali, na nekterih krajih se rušile hiše ter pobile več ljudi.

* (Na Laškem) je bil pa ravno tako strašno potres 24. pret. meseca v mestih Genova, Turin, Kazali, Aleksandrija, Savona in drugod. V Savoni se je podrla nekaj hiš — enajst oseb je ubitih. V Bajardu se je podrla cerkev ter pokopala 300 ljudi. Tudi po drugih krajih so se hiše podirale; mnogo ljudi je mrtvih. Tuji beže na vse strani.

* (V Bruselju) na Belgijskem se je v nekeje tovarni razletelo velikansko kolo, ter ubilo precej 7 delavcev, 55 pa težko ranilo.

* (V Trstu) so razsvetlili luko ali kraj, kjer barke ostajajo, z električno lučjo. Vsaka luč ima toliko svetlobe kakor 800 sveč.

* (Nemški cesar) bode star ta mesec uže 90 let. Naš cesarjevič Rudolf se pri tej priliki popelje tjakaj, da ga pozdravi pri takej slovesnosti.

Smešnice.

* Gospodar je vzel hlapca v službo. Ker sta bila daleč od cerkve, je djal gospodar: Obadva ne moreva v cerkev vsako nedeljo, ker mora eden dom varovati. Bova pa napravila tako-le: pol leta bodem hodil jaz, pa ti bodem povedal, kaj bodo v cerkvi povedali; — drugega pol leta bodeš pa hodil ti ter meni pripovedoval, kar bodeš slišal. — Prav tako! Ko pride prvo nedeljo gospodar iz cerkve, ga praša hlapec precej: Oče, kaj so gospod oznanili? — Vsaki dan post, je odgovor. — Drugo nedeljo zopet: „Vsaki dan post!“ in tretjo in četrto in vse nedelje celega polleta so oznanovali gospod „vsaki dan post!“

Hlapec trpi, pa si misli, čakaj, ko pride vrsta name, te bodem splačal.

No kaj so oznanili, pravi gospodar, ko dojde hlapec od službe božje? „Oče, vsaki dan praznik!“ — Kaj pa danes? dé gospodar drugo nedeljo. Hlapec: „Vsaki dan praznik!“ in tako se je glasil odgovor slednjo nedeljo. — Tako se hlapec pol leta posti, a pol leta postopa — če sta še skupaj z unim gospodarjem?

Noe in vinska trta.

* Znano je, da je očak Noe zasadil vinsko trto. Zato tudi poje lepa slov. narodna pesnica o njem:

Pozdrav'mo ranc'ga Noeta,
K' je znašel vinski sok,
Na zdravje njemu pijmo
In njega vseh otrok.

Ko je tedaj Noe vinsko trto zasadil in domov odšel, prišel je satan k vinski trti in jo vprašal: „Smem li te pognojiti, preljuba vinska trta?“ Trta mu to dopusti. Zlodej je brzo odšel in pripeljal k trti ovco, leva in svinjo. Te tri živali je ubil in s njihovo krvjo polil vinsko trto. Ali kmalo pokazalo se je delovanje tega čudnega gnoja. Če so ljudje malo sladkega vinca pili, postali so blagi, krotki, kakor ovce. Kdor je pa malo več tega daru popil, postal je hraber, pogumen in mečan, kakor lev; začel se je bahati in vpiti: „Kdo je meni enak, kdo zabavlja itd.“ Pokazal je pa tudi svojo pest, če je bilo treba. Kdor je pa vino brezmerno vžival, postal je neumen in nesnažen, valjal se je po blatu, kakor svinja.

Pa še dandanes se to godi. Zamoreš se tega, žalibog, prepričati vsaki dan.

Listnica uredništva.

Gosp. Mat. K. v Radečah. Štejemo drobne vrstice ali njih prostor, toraj manjka še 40 kr.

G. F. O. na Vinici. Ne hvalimo ljudi preveč, dokler so živi, da se ne prevzamejo. Imate pač dober namen, toda, mislimo, da je bolj prav, da dopisa nismo sprejeli.

Žitna cena v Novem mestu 21. februarja 1887.

Domače pšenice mernik 2 gld. 35 kr., Debelace (koruze) 1 gld. 40 kr., Soršice 1 gld. 90 kr., Rži 1 gld. 60 kr., Ječmena 1 gld. 50 kr., Ajde 1 gld. 30 kr., Ovsas 95 kr., Krompirja 1 gld.

Loterijske srečke.

Gradec 19. februarja	4	40	12	9	50
Trst 26. februarja	48	6	25	66	34

Vljudna prošnja do mestnega zastopa v Novem mestu.

Prinesel je naročnik „Dol. Nov.“ v imenu več drugih prošnju do slavnega mestnega zastopa, da bi isti več stvari pojasnilo, kar se tiče prodaje živeža.

Ker je pa ta prošnja bolj pritožbi podobna, in mi ne moremo verjeti, da bi srenja komu krivico delala, nismo sprejeli omenjene prošnje, ampak stavimo sami mesto nje drugo:

Naj slayni mestni zastop blagovoli v korist ljudstva in v odpravo neprijetnega sumničenja v lastno kvaro naznaniti tržni red, posebnost pa, kdo sme in kdo ne sme prodajati? kakove stvari in kdaj so od prodaje izključene? in ali smejo tako imenovani branjevci prekupavati, in kdaj? — To naznanilo radi sprejememo v list brezplačno. — Clara pacta, boni amici. — Jasna beseda — se spolnuje lahko. Vredništvo.

Zahvala.

Za blago sočutje in za mnogobrojno vdeležitev pri sprevedu naše nepozabljive soproge in matere

Ane Zagorc,

izreka v imenu vse rodbine vsim vdeležencem, posebno pa še pevcem in pevkinjam, ter darovalcem prelepih vencev, svojo naj toplejšo zahvalo.

Žalujoči soproga

Jože Zagorc,

posestnik.

[19]

V Šent Jerneju, 18. februarja 1887.

Kovačnico, v kateri voda goni: meh, kladvo in brus, daje se o sv. Jurju v najem. Več pove M. Razinger, Podkorenem. Pošta Kranjska gora (Gorenjsko). [13—3]

POSESTVO

v bližini Kostanjevice ležeče,

ki meri 30 oralov 975 □ klafter, ima zidano z opekami krito bišo, vsa gospodarstvena poslopja v dobrem stanu in 3 verte s finim sadjem, je zavoljo selitve na prodaj. — Več se izve pri

Ani Kandolini

[12—2]

v Kostanjevici.

Cementni strešnik

izdeluje, mladi, v tej stroki dobro izurjeni in z dobrimi spričali prevideni mož, ter išče v temu poslu službe. Kedor bi tega potreboval, naj se obrne na mene pismeno ali ustmeno. Matija Kosem,

[17]

na Jagnjenci, pošta Radeče.

Mokriška grajščina

(pošta Jesenice na Savi) prodaja:

Semenski oves: Triumf 100 kg. 15 gld.

Ligovo 100 „ 12 „

Semenski krompir: Najboljše vrste, kakor: Carly Vermont, Magnum bonum, Gripple castle 100 kg. 6—8 gld.

Semensko ajdo: Škotsko, srebrno sivo 100 kg. 8 „

Vrhove sadike: Salix viminalis, salix viminalis purpurea in salix amygdalina 1000 kosov po 2 gld.

Fižol (ovijač) 1 hektoliter 12 gld.

Isče se gostilna v najem

v Novem mestu ali v bližnji okolici.

[14—2]

Več o tem pove „Vred. Dol. Novic“.

Cegelnica na prodaj!

Cegelnica blizu gradu Breitenau,

z vso potrebno pripravo, in $\frac{1}{3}$ zemljišča, se takoj prodá. Hosta in glina je blizu, in kar se opeke napravi, se lahko takoj proda in tudi po dobri cesti vozi.

Jožef Spelko, Podgora št. 35.

[18—1]

fara Prečna pri Novem mestu.

Posestvo na prodaj!

v Jelši, fara Mirna peč.

Isto obstoji iz hiše in gospodarskih poslopij, vse v dobrem stanu; dalje njive, travniki, hosta in vinogradi, skupno blizu 26 oralov.

Več o tem pove Jože Starič,

[15—2]

v Jelši hiš. št. 4.